NUMMER 14 / SEPTEMBER 1984

AKTUALITEITEN

B.A.S.T.T. vzw
Desguinlei 66
2018 Antwerpen
(03) 238 38 56

verschijnt zes maal per jaar

verantwoordelijke uitgever
Dré Darden

ANTWERPEN 7

GPP	8	1294

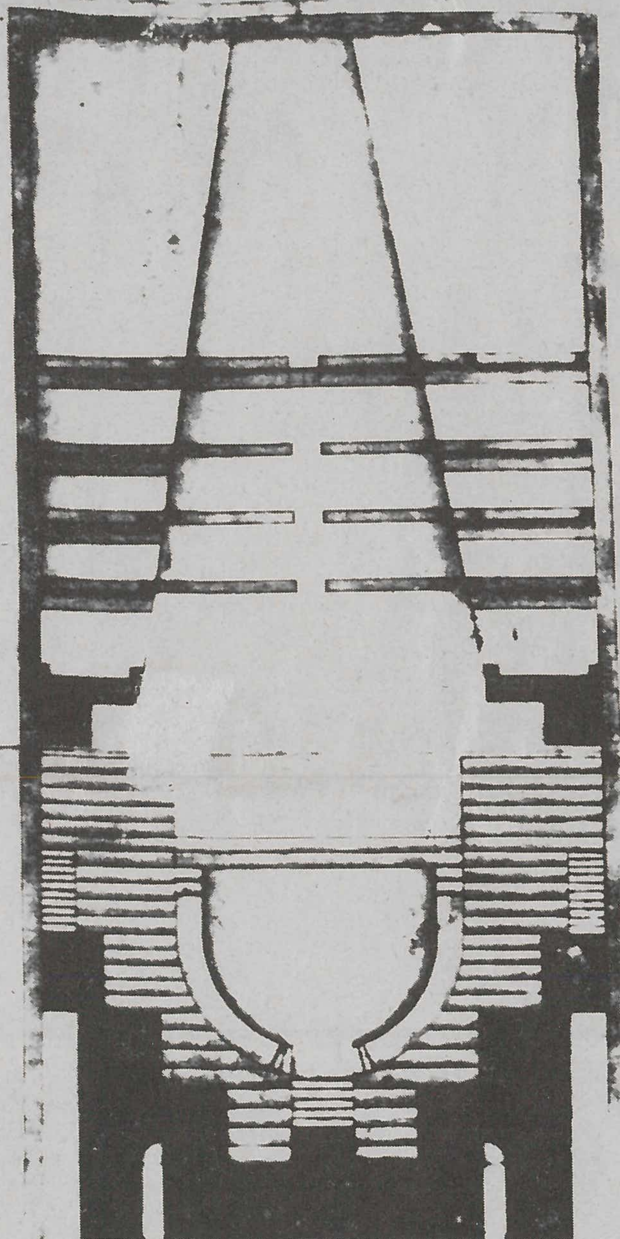

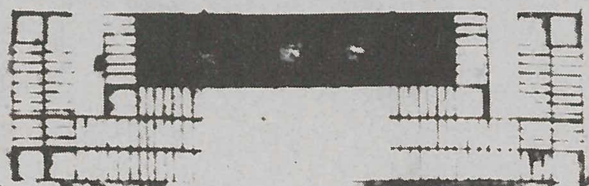
114.

De heer Guido Canfyn
Fonteinstraat 53

2200 BORGERHOUT

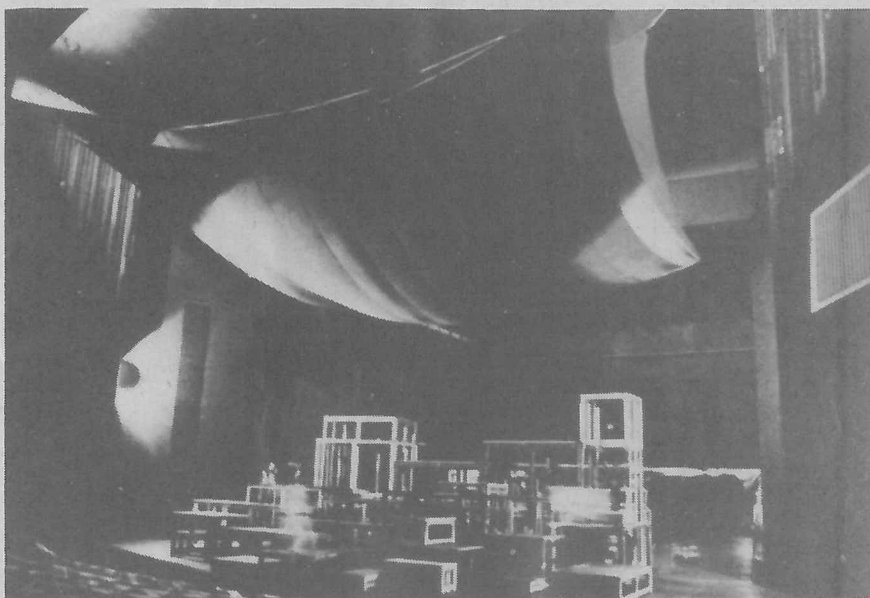
BASTT vzw

redaktie
Werner E. De Bondt
Eddy Galle
Guido Snoeck
Ria Verbergt
Roos Werckx

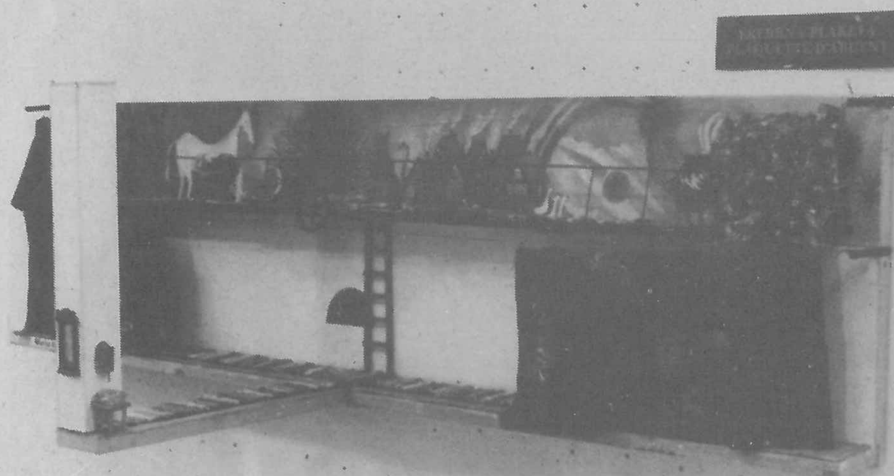
GOUD

Jaroslav MALINA
Tsechoslovakije

Manon Lescaut / V. Nazval
Praag

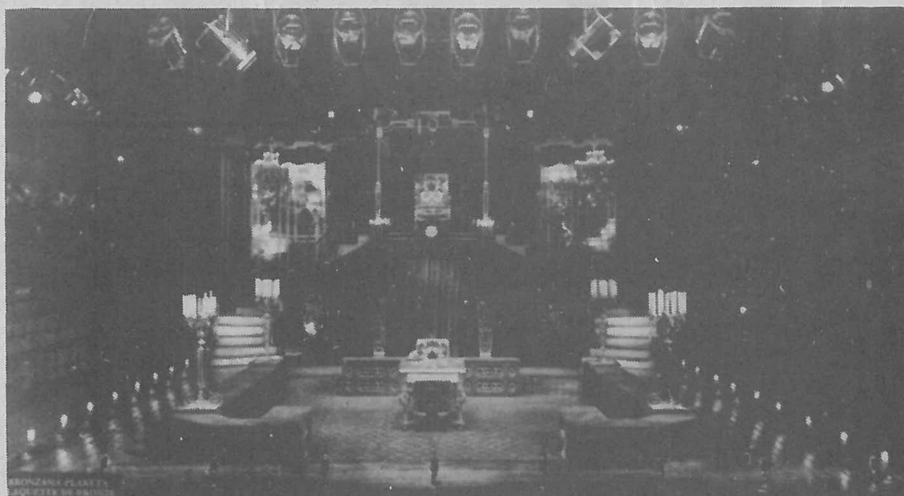
ZILVER

Maria RIBASOVA
U.S.S.R.

Le four sur les roux /
N. Semenova
Moskou

BRONS

Dan JITIANU
Roemenië

Molière / M. Bulgakov
Boekarest

NOVI SAD

STERIJINO POZORJE is de naam van een theaterfestival dat jaarlijks in de joegoslavische stad Novi Sad georganiseerd wordt. Telkens wordt daar een manifestatie aan gekoppeld die om de drie jaar herhaald wordt, nl. een tentoonstelling over scenografie en een tentoonstelling over theaterpublikaties en tijdschriften.

Dit jaar had de 7de Triënale voor Scenografie en kostuumontwerpen plaats. Tot nu toe was België slechts vertegenwoordigd geweest door individuelen, o.a. door Andrei Ivaneanu.
Door de inzet van BASTT en met medewerking van het Commissariaat-generaal voor de Internationale Culturele Samenwerking, kon dit jaar een groep vlaamse scenografen deelnemen. Aan onze oproep tot deelname hadden 10 scenografen-leden gevolg gegeven. Hun werk werd naar Novi Sad gestuurd waar een internationale jury de selektie doorvoerde.
Acht inzendingen werden weerhouden, namelijk die van Jacques Berwouts, Fernand Boudens, Werner De Bondt, Luk Dhooghe en Roos Werckx, Hartwig Dobbertin, Enny Huylebroeck, Karina Lambert, allen met dekorontwerpen en Jerôme Maeckelbergh met dekor- en kostuum-ontwerpen. Tussen de werken van scenografen uit 21 deelnemende landen vielen onze afgevaardigden absoluut niet uit de toon.
Over de organisatie van de tentoonstelling kan men zich wel enkele bedenkingen maken. Er zat geen enkele lijn van opbouw in en het geheel maakte een zeer slordige indruk. De inrichters bouwen zelf hun tentoonstelling en de deelnemers hebben geen inspraak. De gevolgen laten zich raden.
Als in 1987 de Quadriënale van Praag en de Triënale van Novi Sad tegelijk doorgaan vrees ik dat de joegoslaven weinig kandidaten gaan aantrekken.
Afgezien daarvan was de kwaliteit van de tentoongestelde werken zeker de moeite waard en zoals reeds gezegd, onze vlaamse scenografen hebben hun mannetje gestaan.

Intussen zijn op het sekretariaat 7 indrukwekkende met de hand geschreven diploma's uit Joegoslavië aangekomen. Deze verdienen een plaatsje.

Dré Darden.

GOUD

Marta ROSZKOPFOVA
Tsechoslovakije

Hamlet / W. Shakespeare
Staatsteater OSTROVA

ZILVER

Margit BARDY
West Duitsland

Dode Stad / E.W. Korngold
Opera Berlijn

BRONS

Ana ATANACKOVIC
Joegoslavië

Violetten / F. Molnar
Subotica

maillots pavlova
TURNEN
BALLET
MAJORETTEN
46 95

S.A. MASSON-DRAGUET N.V.

AFDELING LIGHTING

INDUSTRIEPARK 22
1430 WAUTERSBRAKEL
TEL. : 02/366.17.20 BINNENPOST 50 (R. JANSSENS)
TELEX : DRAMAG 23074

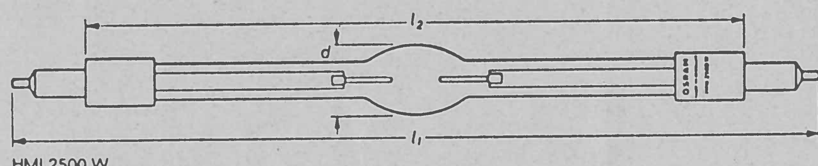

OSRAM

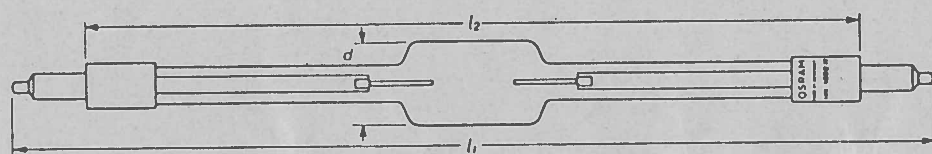
Beating the sun at its game

OSRAM METALLOGEN® Lampen HMI

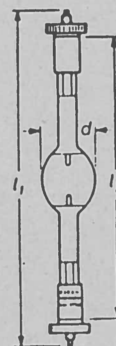
HMI 200 W	HMI 575 W	HMI 1200 W	HMI 2500 W	HMI 4000 W

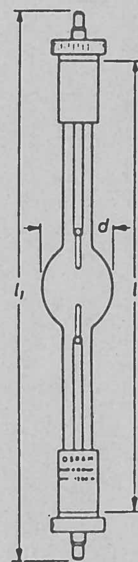
HMI 2500 W

HMI 4000 W

HMI 575 W

HMI 1200 W

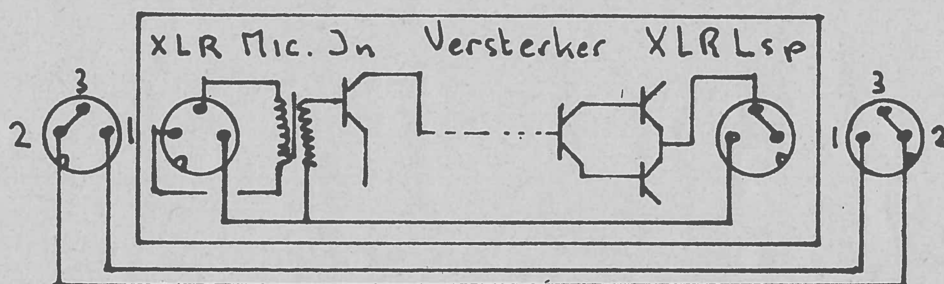
- Het meest komplete gamma projektielampen, ontladingslampen en speciale lichtbronnen
- Genormaliseerd volgens DIN en BSI : een vervangtype is beschikbaar voor bijna alle lampen
- Gewaarborgde kleurtemperatuur en levensduur
- Grote voorraad en snelle levering
- De beste kwaliteit/prijs verhouding
- Bijzondere voorwaarden voor schouwburgen en Kulturele Centra

INLEIDING en GEBRUIKSAANWIJZING AANSLUITSCHEMA CONNECTOREN

Om ènige klaarheid te brengen en in een poging om te komen tot een soort theater standarisatie in audio verbindingen, heeft de auteur gemeend er goed aan te doen bijgaande tekening te publiseren, in de hoop theatertechnici, die door de draden de pluggen niet meer zien, enige"verlichting" te bieden d.m.v. dit aansluitschema.
Omdat de XLR connector van Cannon - Switchcraft en Inventrix zo langzamerhand de meest ingeburgerde verbinding vormen tussen microfoon/versterker en lsp word hier iets dieper op ingegaan.
Met name bij het aansluiten van lsp. kabel en chassisdelen d.m.v. een 3 p. XLR verbinding, worden er door de geluidstechnici vaak verschillende meningen op na gehouden.

Mijns inziens is, om zoveel mogelijk ongelukken als uitgebrande eindtrappen, gelancéerde lsp. conussen en voor een zeer kort moment als hoogvermogen weergever dienende microfoon etc. te vermijden, de hierna beschreven lsp. aansluiting het meest geschikt, te weten:
1 = -
2 en 3 = +
en wel om de hierna volgende redenen:
stel dat, per ongeluk, een lsp plug wordt gestoken in een microfoon chassisdeel, dan krijgt men onderstaande situatie:

fig. 1

Omdat 1 = massa, zowel aan de lsp. uit als aan de microfoon in-kant, kan dit geen kwaad, mits de — van de ingang gelijk is aan de — van de uitgang. UItgezonderd enkele eindversterkers is dit meestal het geval. (niet bij eindversterkers, waarvan de — uitgang via een weerstand van een 1/2 Ohm ligt aan de — ingang.)
Verbind men de lsp. plug met de ingang, dan wordt automatisch, omdat in de lsp. plug 2 + 3 zijn doorverbonden, de microfoon ingang kortgesloten.
In geval van een stabiele versterker kan dit totaal geen kwaad,al verdient het natuurlijk geen aanbeveling om zoiets onvoorzichtigs te doen.

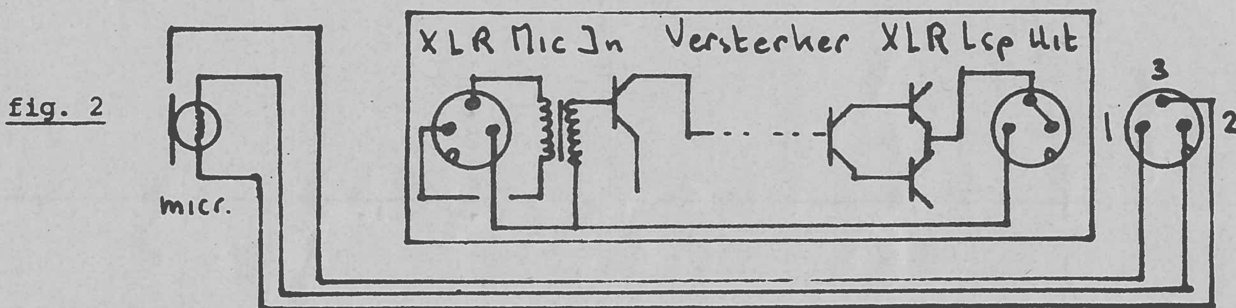
2' voordeel van deze methode is, dat men in geval van nood een microfoon kabel kan gebruiken als lsp. kabel. Omdat op de versterker uitgang en lsp. ingangs chassisdelen 2 en 3 zijn doorverbonden, loopt het lsp. signaal door de paralelgeschakelde signaaladers van de microfoonkabel terwijl de meestal dikke afscherming dienst doet als — signaal ader.

	micr. symm.	tape in a symm.	tape uit a symm.	verst. in symm.	verst. in a symm	verst. uit	mengp. uit	p.u.	lsp.	
CANNON SWITCHCR. XLR 3p.	1 0 2 - 3 +	1 0 2 0 3 +	1 0 2 0 3 +	1 0 2 - 3 +	1 0 2 0 3 +	1 0 2 + 3 +	1 0 2 0 3 +	1 0 2 3 +	1 0 2 + 3 +	
TUCHEL	1 + 2 - 3 0	1 + 2 0 3 0	1 + 2 0 3 0	1 + 2 - 3 0	1 + 2 0 3 0	1 + 2 + 3 0	1 + 2 0 3 0	1 + 2 3 0	1 + 2 + 3 0	
DIN 3p.	1 + 2 0 3 -	1 + 2 0 3	1 2 0 3 +	1 + 2 0 3 -	1 2 0 3 +	1 + 2 0 3	1 + 2 0 3	1 2 0 3 +		
DIN 5p.	1 + 2 0 3 - 4 5	1 + 2 0 3 4 + 5	1 2 0 3 + 4 5 +	1 + 2 0 3 - 4 5	1 2 0 3L + 4 5R +	1L + 2 0 3 4R + 5	1L + 2 0 3 4R + 5	1 2 0 3L + 4 5R +		
JACK mono	1 0 2 +	1 0 2 +	1 0 2 +	1 0 2 +	1 0 2 +	1 0 2 +	1 0 2 +	1 0 2 +	1 0 2 +	
JACK stereo	1 0 2 - 3 +	1 0 2 0 3 +	1 0 2 0 3 +	1 0 2 - 3 +	1 0 2 0 3 +	1 0 2 3 +	1 0 2 3 +	1 0 2 3 +	1 0 2 3 +	
CINCH	1 0 2 +	1 0 2 +	1 0 2 +	1 0 2 +	1 0 2 +	1 0 2 +	1 0 2 +	1 0 2 +	1 0 2 +	
ANDERE AANSL.										

N.B. 0 = afscherming van de microfoonkabel en wordt verbonden met het huis van de microfoon en/of versterkerconnector.
Bij lsp. aansluiting is 0 de donkere kleur van de kabel en wordt NIET doorverbonden met het huis van lsp. of versterkerconnenctor.
P.U. uitgang op line niveau aansluiten op XLR of JACK.
Cijfers staan op de kabel en chassisdelen.
Symmetrisch naar à symmetrisch: altijd de — doorverbinden met 0.

3' voordeel, zie fig. 2

fig. 2

Wordt een lsp. leiding aangesloten op een microfoon, dan kan, omdat 2 en 3 op de lsp. plug zijn kortgesloten, geen spanning doorkomen op de spreekspoel of microfoontrafo, immers 1 = 0, 2 = —, 3 = + .
Elke andere manier van aansluiten kan bij vergissing tot gevolg hebben: kortsluiting van de lsp. uitgang versterker, oscilleren van de versterker opgeblazen microfoons etc. met alle mogelijke gevolgen van dien.
De enige uitzondering (uiteraard) moet worden gemaakt voor de a symmetrische uitgang op line-niveau van het mengpaneel om de volgende reden.
Door 1 en 2 als 0 en punt 3 als + signaal-leider aan te sluiten, wordt bereikt dat deze asymmetrische line uitgang kan worden aangesloten op symmetrische ingangen van eindversterkers en taperecorders.

Omdat ik mij realiseer dat dit artikel zich leent voor commentaar en/of suggesties, hou ik mij hiervoor aanbevolen en kunnen diegenen, die zich in verbinding met mij willen stellen, mij bereiken onder tel.nummer 020 - 99 04 80.

audio-electronics
johan
mattijsen

CENTRE D'AIDE TECHNIQUE ET DE FORMATION THEATRALE

1030 BRUXELLES, le
Rue Royale Sainte-Marie, 113
Tél. 242.99.73.

EN AVANT-PREMIERE !

STAGES DE SCENOGRAPHIE ET D'ENTRAINEMENT CORPOREL

AU CENTRE D'AIDE TECHNIQUE ET DE FORMATION THEATRALE.

Le Centre d'Aide Technique et de Formation Théâtrale signale en avant-première aux professionnels des arts du spectacle que deux stages seront organisés de janvier à juin 85 :

- du 28 janvier au 1er février 85, un stage d'expression corporelle sera donné par la Compagnie Sankaijuku (5 danseurs-acteurs et leur directeur Monsieur Agamatsu) qui consistera en un travail d'entraînement sur le corps suivant les rites japonais.
Frais d'inscription : 6 000frs.
Nombre maximum de participants : 30

- du 6 au 11 mai 85, un stage de scénographie sera donné par Guy-Claude François, réalisateur des scénographies du Théâtre du Soleil et du film " Molière" d'Ariane Mnouchkine.
Frais d'inscription : 4 000frs
Nombre maximum de participants : 20

Etant donné le nombre limité de places , il est conseillé de réserver dès à présent votre participation à ces deux stages, et de nous renvoyer le feuillet ci-dessous, accompagné d'un curriculum vitae.

NOM PRENOM

Adresse

PROFESSION

EMPLOI ACTUEL

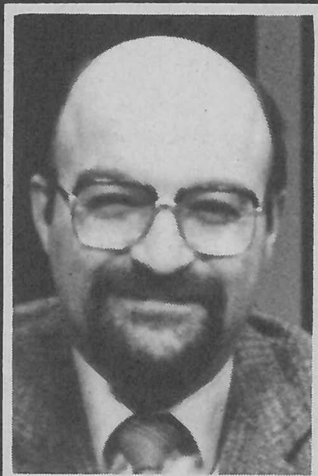
Je suis intéressé de participer au stage

- de Sankaijuku (x) - de Guy-Claude François(x)

ASBL subventionnée par la Commission française de la Culture de l'Agglomération de Bruxelles

(x) biffer la mention inutile.

IN MEMORIAM

Op 3 juli 1984 overleed Leo Van Horenbeeck op de leeftijd van 48 jaar.

Leo was een BASTT-lid van het eerste uur en sedert vorig jaar lid van de raad van beheer.
Hij heeft zich bij BASTT vooral ingezet voor het tot stand komen van de TT-gids.

In de jaren vijftig toen er links en rechts in het vlaamse land Kamertonelen ontstonden, behoorde Leo tot de groep van jonge enthousiasten die zich in die kleine gezelschappen professioneel met licht en klank bezighield en daar het beroep leerde; het RHITCS bestond in die jaren nog niet.
Zo begon hij zijn carrière bij het Mechels Miniatuur Theater. Later werd hij als "klankman" geëngageerd bij het Ballet van de XXste eeuw en reisde met Béjart de hele wereld rond. Toen dit vele reizen tenslotte te zwaar begon te wegen werd hij toneelmeester bij de KVS te Brussel, een funktie die hij tot aan zijn vroegtijdige dood bekleedde.
Op zijn deskundigheid inzake klankinstallatie werd veelvuldig beroep gedaan. Hij zetelde ook in de Commissie voor de Infrastruktuur van de Culturele centra.

De vzw BASTT betuigt langs deze weg zijn medeleven aan de familie Van Horenbeeck.

Wij zullen je missen, Leo.

SHOW TECH BERLIN

De met veel ophef aangekondigde Teatertechnische Vakbeurs in Berlijn, gekoppeld aan een Congres dat alle aspekten van de montage van spektakels behandelde is ons eigenlijk wat tegengevallen. Zonder voor een chauvinist te willen doorgaan, moet het ons toch van het hart dat, alle verhoudingen in acht genomen, wij ons voor onze eigen Teatertechnische Vakbeurs niet hoeven te schamen. Wij staan met deze mening niet alleen. Vele van onze leden die beide manifestaties hebben meegemaakt, zowel als exposant dan als bezoeker, delen dezelfde mening.

De oorzaak van deze ontgoocheling is niet ver te zoeken.

Show-Tech '84 is een privaatinitiatief van AMK-Berlin. Onze duitse zustervereniging, de Deutsche Theatertechnische Gesellschaft, die zelf vroeger tweejaarlijks, nu driejaarlijks een vakbeurs inricht, heeft de organisatie van Show-Tech '84 aanzien als konkurentie en heeft haar leden aangespoord om niet deel te nemen. Velen hebben aan deze oproep gevolg gegeven en hebben ofwel niet deelgenomen, o.a. Siemens en Lederen, een van de grootste duitse theatertextiel-leveranciers. Of waren wel aanwezig en hebben zeer weinig getoond: Reiche & Vogel, Teepel, Ziller..

AMK-Berlin zal in 1986 weer een Show-Tech organiseren; dit zal dan samenvallen met het congres van de DThG en hun vakbeurs. Deze manifestaties zullen gehouden worden in Friedrichshafen en dit in samenwerking met oostenrijkse en zwitserse verenigingen van Teatertechnici.

Na het voorafgaande moet men niet twijfelen waar men het meeste volk gaat aantreffen.

Toch zijn er ook positieve zaken te vermelden. Zo zagen wij op de beurs een nieuw toestel om polystyreen te bewerken. Het toestel werkt pneumatisch en er kunnen verschillende frezen op aangebracht worden. Interessant is de direkte afzuiging van het afval, zodat men verlost is van de vuiligheid en men vele uren kan uitsparen die nu besteed worden aan het reinigen van de werkplaats.

Sensationeel was de demonstratie die door een engels echtpaar werd gegeven. Eindelijk kon men zich met eigen ogen rekenschap geven van iets waarover men tot nu toe alleen maar gelezen had, nl.

de "Lanterne Magique". Met een prachtig toestel dat in 1876 werd gebouwd en nog helemaal intakt is (alleen de lichtbron werd veranderd) werden reeksen van "bewegende beelden" geprojekteerd die iedere toeschouwer, en het ging hier toch over het algemeen over vaklui, met verstomming sloegen.
BASTT doet zijn best om dit evenement naar Vlaanderen te halen; en als ons dit lukt is het iets wat niet mag gemist worden. Je moet het gezien hebben...
Het congres dat in het reusachtige ICC-gebouw werd gehouden, had vier onderwerpen:
spektakelzalen, management, veiligheid en techniek.
Vermits die vier onderwerpen tegelijkertijd in verschillende ruimtes werden behandeld was men verplicht een keuze te maken.
De teksten van de referaten zijn verzameld en zullen eind september uitgegeven worden.
Informatie daaromtrent kan bekomen worden op het BASTT-sekretariaat.
Voor leden die geïnteresseerd zijn kunnen tegen vergoeding kopies gemaakt worden van deze uitgave. Let wel, alle teksten zijn in de duitse taal.

MEDEDELINGEN

R E K W I S I E T E N

De lezing door William R. Lockwood over rekwisieten die gepland was tijdens onze teatertechnische vakbeurs in Hasselt werd destijds wegens ziekte van de spreker afgelast. Er werd toen voorgesteld voornoemde spreker opnieuw uit te nodigen op de dag van onze algemene ledenvergadering. De voorbereidingen zijn volop aan de gang en William Lockwood zal op zaterdag 10 november te 15.30 onze gast zijn te Antwerpen. Hiernaast vindt u een strookje dat u alle inlichtingen en tevens toegang verschaft voor deze voordracht. (meer over William Lockwood in AKT. nrs 9 en 13)
Over de algemene ledenvergadering zullen de leden afzonderlijk bericht worden.

H E R N I E U W E N   L I D M A A T S C H A P

Zoals we u vorig jaar reeds meldden vervalt het BASTT lidmaatschap in september.
Leden betalen 500,-F
Steunende leden 2.000,-F
Leden die zich in de loop van '84 hebben aangesloten zijn lid tot september '85.

Voor nieuwe leden of leden die volgende gegevens nog niet hebben bezorgd:

BASTT vzw
Desguinlei 56 / 2018 ANTWERPEN

INSCHRIJVINGSFORMULIER

NAAM : ....

ADRES privé: ....

....

TEL privé : ....

BEROEP : ....

FUNKTIE : ....

ADRES werk : ....

....

TEL werk : ....

wenst lid te worden van BASTT vzw en stort het bedrag van ....

op rekening 551-2757100-41.

Dit strookje geeft recht op toegang tot de voordracht van de heer

WILLIAM LOCKWOOD

te Antwerpen / Stadsschouwburg Studio / Theaterplein

op zaterdag 10 november 1984 te 15.30 stipt

ingericht door de vzw BASTT.

.... is aanwezig.

Na de voordracht is gesprek met William Lockwood mogelijk.

B E R O E P S K O R T I N G

Onlangs werden door BASTT vzw alle theaters, gezelschappen, culturele centra aangeschreven met de vraag korting of rangverhoging toe te staan aan BASTT-leden op vertoon van hun geldige lidkaart.

Tot op heden ontvingen we volgende antwoorden:

. ANCIENNE BELGIQUE / Anspachlaan 114 / 1000 Brussel
K of RV voor door hun georganiseerde voorstellingen

. REIZEND VOLKSTHEATER / Arenbergstraat 28 / 2000 Antwerpen
K of RV voor voorstellingen in eigen beheer

. AKT / VERTIKAAL / Antwerpen Gent
BASTT leden betalen 175,- ipv 200,-

. BEURSSCHOUWBURG / A. Ortsstraat 22 / 1000 Brussel
K

. SCHARPOORD cc / Meerlaan 30A / 8300 Knokke-Heist
K of RV

. VLAAMSE KLUB KUST vzw / Kemmelbergstraat 7 / 8400 Oostende
K of RV

. WERKGROEP MUZIEKTEATER vzw / Baliestraat 68 / 9000 Gent
gratis toegang

. TEATER ARENA / Ooievaarstraat 62 / 9000 Gent
K of RV

. CULTUREEL CENTRUM KORTRIJK / Schouwburgplein 14 / 8500 Kortrijk
K van ± 25% op de toegangsprijzen van aktiviteiten ingericht door cc

. MARK LIEBRECHTCENTRUM / H. Kruisstraat 16 / 2510 Mortsel
doen voorstel tot korting aan bespelers van hun zaal

. RIJMARAN-PLUS vzw POEZIEBURO / Collegelaan 40 b5 / 2200 Antwerpen
K of RV

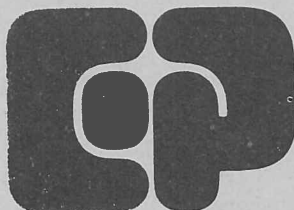
. K.N.S. Antwerpen / Theaterplein / 2000 Antwerpen
RV

- TEATER POEZIEN / Gent Antwerpen
  180,- ipv 200,-
- T.I.L. vzw / Lange Nieuwstraat 81 / 2000 Antwerpen
  geen K of RV
- VOORUIT vzw / St Pietersnieuwstraat 23 / 9000 Gent
  K van 20% op kassaprijs
- EWT vzw RANDSTADTEATER / Hertstraat 2 / 2100 Deurne
  K 150,- ipv 200,-
- MALPERTUIS westvlaams teaterkollektief / St Michielsstraat 5 / Tielt
  K 150,- ipv 180,-

In volgend nummer hopelijk meer .....

D R I N G E N D   G E Z O C H T

EIGENTIJDS PODIUM vzw
Jan Blockxstraat 20
2018 ANTWERPEN
(03) 238 83 32

Het Eigentijds Podium is een door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap ad hoc gesubsidieerde theatergroep die zich wil bezig houden met de opvoering van zgn. 'grensverleggende' totaalprojekten.

Zij zoeken nu dringend voor hun "operafantasie" naar Macbeth van Shakespeare bereidwilligen om mee te timmeren aan hun dekors, mee te naaien aan hun kostuums en mee te knutselen aan hun rekwisieten; dit vanaf 1 oktober te Berchem. Alle inlichtingen op hogervermeld nummer.

Venerdì 21 settembre 1984 **CORRIERE DELLA SERA**

Nasce il primo riconoscimento per scenografi

Capri premia Svoboda

ROMA — (r.s.) Il 29 settembre si svolgerà a Capri la prima edizione del Premio internazionale della scenografia e del costume, promosso dal Comune dell'isola e dalla Scuola napoletana di scenotecnica, con il patrocinio del Théâtre de l'Europe diretto da Strehler e dalla Quadriennale di scenografia di Praga. L'iniziativa, unica del genere in Europa (a parte quella di Praga), è stata presentata ieri a Roma nella sede dell'ETI dal sindaco di Capri Valente e dall'assessore alla Cultura D'Orazi, da Antonietta Romano animatrice della Scuola di scenotecnica, da Renzo Tian, presidente dell'Associazione critici e membro della giuria del premio, con Strehler, Denis Bablet, Roberto De Simone, Renato Guttuso.

Assente per motivi di lavoro, Strehler ha mandato a dire che, pur non essendo mai stato un sostenitore dei premi in genere, appoggia questo nuovo premio perché sarà utile a richiamare l'attenzione su una componente artistica vitale del lavoro teatrale come la scenografia («che io preferisco chiamare spazio scenico»), spesso lasciata nell'ombra. «Spesso si enfatizza troppo sulla regia — ed è un regista che parla — talvolta si insiste troppo anche sugli attori — ha aggiunto Strehler —. Così, quasi sempre, le altre componenti passano in secondo piano o vengono addirittura ignorate».

A partire dal prossimo anno, il Premio assegnerà due riconoscimenti: uno a carattere nazionale per il progetto di un giovane scenografo, scelto fra i partecipanti a un concorso; uno allo scenografo che nelle recenti stagioni ha realizzato gli allestimenti giudicati più interessanti e significativi. Per questa prima edizione si è invece voluto assegnare il riconoscimento per l'intera carriera al cecoslovacco Josef Svoboda, uno dei più grandi scenografi degli ultimi decenni.

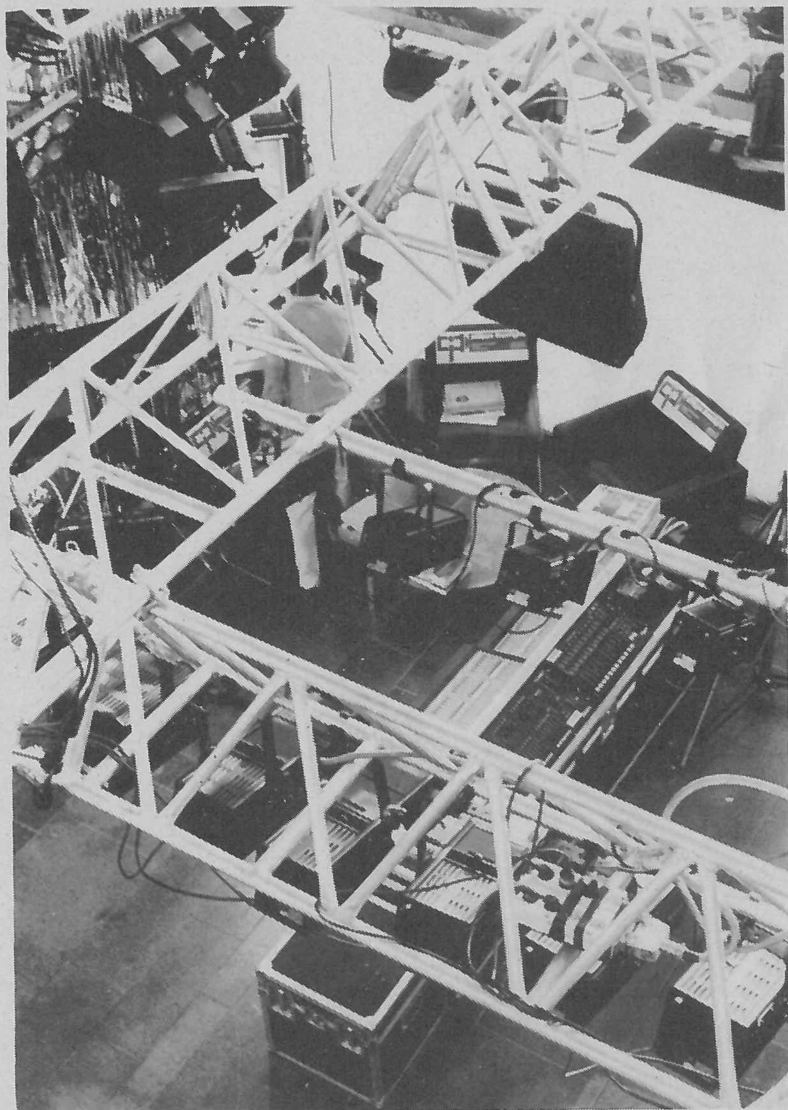
A Svoboda sarà dedicata una mostra antologica, che poi sarà portata a Roma e in altre città; saranno anche organizzate una esposizione delle maschere di Giancarlo Santelli e una mostra di macchine teatrali a cura della Scuola napoletana di scenotecnica

Sempre il 29, si svolgerà una tavola rotonda con la partecipazione, fra gli altri, di molti scenografi (lo stesso Svoboda, Pizzi, Garofalo, Bertacca, Damiani).

A K T U A L I T E I T E N

Wij maken er de nieuwe leden attent op dat zij op eenvoudig verzoek de reeds verschenen nog niet uitgeputte nummers van AKTUALITEITEN kunnen verkrijgen.

Afb. op kaft: G.B. Aleotti, pianta del Teatro degli Intrepidi in S. Lorenzo (sec. XVII).uit Teatri Storici in Emilia Romagna

HET VLAAMS THEATER CIRCUIT

Het Vlaams Theatercircuit dat als vzw in 1980 werd opgericht heeft tijdens een perskonferentie op 22 augustus te Brussel zijn doelstellingen klaargesteld.
Tot de leden behoren momenteel 21 receptieve culturele instellingen.
Deze leden zullen kunnen beroep doen op het info- en dokumentatie-centrum waar zij alle informatie kunnen krijgen over wat er internationaal op theater- en dansgebied gebeurt.
Het VTC zal vanaf volgend seizoen een programma voorstellen waaruit de leden een keuze kunnen maken. Op die manier zal het echt mogelijk zijn om buitenlandse gezelschappen naar Vlaanderen te halen.
Er wordt ook gedacht aan het monteren van eigen produkties.

Ook op technisch gebied heeft men plannen.
Er zal een "werkgroep techniek" opgericht worden om de technische realisatie van het vooropgezette programma te coördineren.
Het Vlaams Theater Circuit is bezig aan een inventarisatie van de technische infrastruktuur van haar leden, met de bedoeling daar een publicatie aan te wijden. Er wordt ook gedacht aan opleiding van technici.
Het VTC dat lid is van BASTT zoekt voor de realisatie van zijn plannen op technisch gebied samenwerking met ons en het is vanzelfsprekend dat wij die samenwerking hebben toegezegd.
Wat baat zou het brengen als wij beiden ons eigen weggetje zouden gaan.
In 1830 wist men het reeds: Eendracht maakt Macht.

OPTISCHE SYSTEMEN / SCHIJNWERPERS

In het vorige artikel hebben we summier de verschillende lampsoorten behandeld welke in de loop der tijd voor theaterbelichtingsdoeleinden werden en worden toegepast en daarmee zijn we al een heel eind op de goede weg, immers we hebben wat we willen, "De lichtbron"!
Maar, daarmee beginnen de problemen pas goed, want deze lichtbron heeft de onaangename eigenschap z'n licht (en hitte!) naar alle zijden te emitteren terwijl voor ons doel een bundel licht naar een zijde gewenst is.
Bekijken we eens het typische stralingsdiagram van een 1000W halogeenlamp :

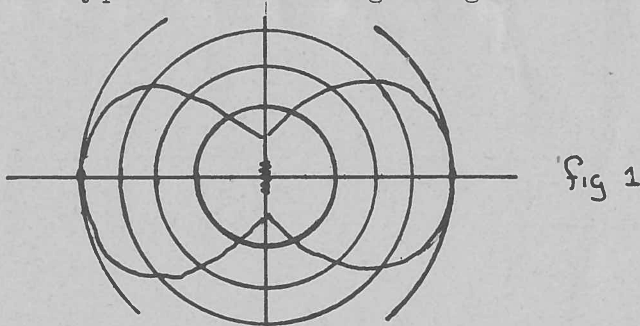

fig 1

Duidelijk blijkt dat de lichtemissie het grootst is loodrecht op het fillament naar beide richtingen.
Voor dit type lamp kan men aanhouden dat :

Lichtstroom Φ (in lumen) $\approx$ 10.J hor (HK)

Om de lichtstroom volledig te kunnen benutten naar één zijde dienen we dus gebruik te maken van een spiegelende reflector. Alhoewel er veel verschillend reflectie materiaal bestaat zullen we ons hier beperken tot de gangbare soorten voor schijnwerper gebruik, nl. de glasspiegel, de metaalspiegel en de gemetaliseerde spiegel.
De glasspiegel bestaat uit geslepen en gepolitoerd glas met aan de achterzijde een neerslag van zilver, welke met een laklaag beschermd is. Dit type spiegel heeft een typisch rendement, van ca. 90%. Voordelen zijn het al genoemde hoge rendement, de onvervormbaarheid en de ongevoeligheid voor chemische invloeden. Verder is het mogelijk door de productie wijze, een zeer exacte spiegelcurve te garanderen.
De metaalspiegel reflecteert direct aan de oppervlakte, doch heeft ook bij een zeer goede politoering een veel lager rendement, voor staal bedraagt dit ca. 60%, voor aluminium 67%, voor de legering 67AL+33Mg:83%, voor wit emaille:75%.
Voordelen zijn de mechanische sterkte, de hittebestendigheid en de lage kostprijs (t.o.v. glasspiegels). Een nadeel is dat het meestal niet volstaat om de spiegelende oppervlakte stofvrij te maken; door chemische inwerking wordt deze snel dof zodat met speciale producten serieus "gepoetst" dient te worden!
Een ander nadeel is het probleem om, vooral bij grotere spiegels, een exacte curve te reproduceren.

Tot de derde groep, de gemetaliseerde spiegels, behoort in de eerste plaats de Wiskottspiegel. Drager van het spiegelend oppervlak is porcelijncement. Deze gemakkelijk vormbare massa wordt ter verhoging van de sterkte voorzien van een metalen raster dat wordt ingewerkt. Het geheel wordt om een zogenaamde "moedervorm" gedrukt en heeft na het uitharden dus precies de juiste curve. Hierna wordt een metaalfolie uit een zilverlegering aangebracht. Ter bescherming tegen chemische invloeden wordt deze folie vernist met een speciale laksoort.
Voordelen : rendement vrijwel gelijk aan de verzilverde glasspiegel, goede mechanische houdbaarheid, hoge termische belasting is mogelijk en exacte curve-reproduceerbaarheid.
De bewerkelijkheid en relatief hoge productie kosten maken dit type spiegel (helaas) minder geschikt voor serie toepassingen.

Bijzondere aandacht wil ik echter nog vragen voor de "Wolframspiegel" welke in de modernste halogeen lampen direct achter het fillament geplaatst wordt binnen de glasballon. Het wolfram verlaagt de extreem hoge temperatuur uitstekend en heeft een redelijk spiegelend effect. We komen hier later nog op terug.

Er zijn natuurlijk vele soorten en vormen van spiegels, in dit artikel zou het te ver gaan om deze alle te bespreken, we beperken ons daarom weer tot de gangbare typen voor theater armaturen.

1 De Paraboolspiegel (Paraboolspiegel schijnwerper)

De typische eigenschap van de parabool spiegel is dat lichtstralen uitgezonden van uit een puntvormige lichtbron, zich bevindende in het brandpunt F door de spiegel gereflecteerd worden tot een parallele bundel (zie fig.2)

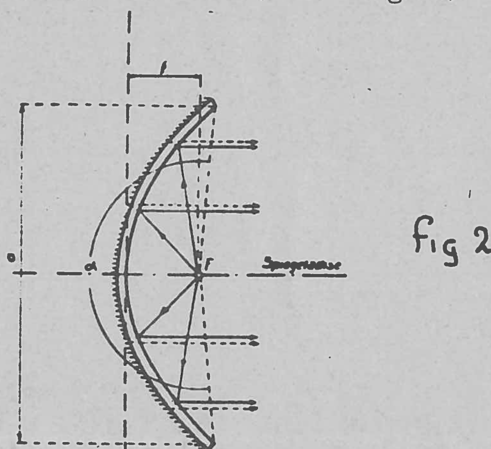

fig 2

Echter in de praktijk hebben we maar zelden de mogelijkheid om echte puntlichtbronnen toe te passen, zodat we geconfronteerd kunnen worden met de navolgende situatie

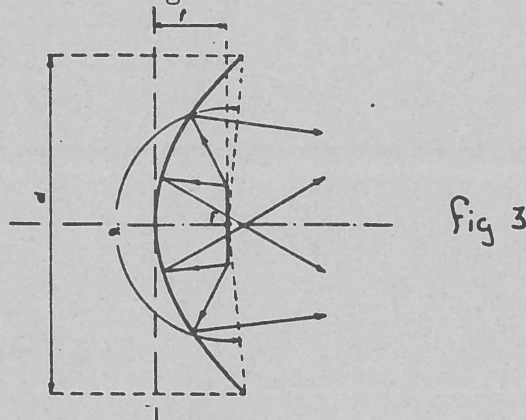

fig 3

Het is duidelijk dat hier geen sprake meer is van een parallel uitredende bundel, maar dat door de reflectie van die gedeelten van het fillament welke naast het brandpunt F liggen een licht-spreiding ontstaat, ook wel strooilicht genoemd.
Dit strooilicht wordt nog aanzienlijk vergroot door de directe uitstraling van de lamp (voor de duidelijkheid niet ingetekend in fig.2 en 3)

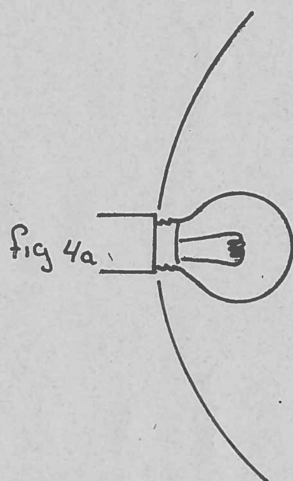
Uit het voorgaande laat zich gemakkelijk afleiden aan welke voorwaarden een paraboolspiegel-schijnwerper dient te voldoen :

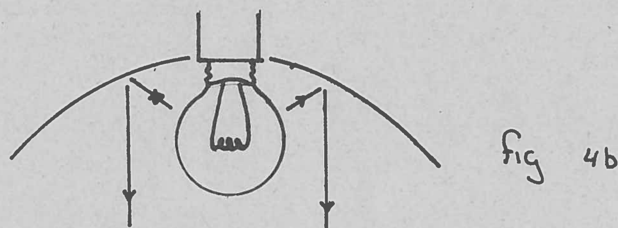
a Lichtbron met zo compact mogelijk fillament

b Afstoppingen liefst herbenutting van het direct uitgestraalde licht.

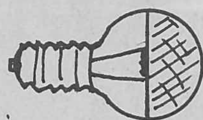
c Afstopping van het onvermijdelijke strooilicht.

Om aan a te voldoen wordt gebruik gemaakt van laagspanningslampen, 24 volt 250W-500W of 1000W. Immers de laagspanningslamp heeft een veel compacter fillament met grote lichtdichtheid en is daarom ideaal geschikt. Tevens is deze lamp ongevoelig voor z'n brandpositie zodat hij direct horizontaal kan worden gemonteerd en bij loodrecht positie van de schijnwerper "op z'n kop" wordt gebruikt (fig. 4a en b)

fig 4a

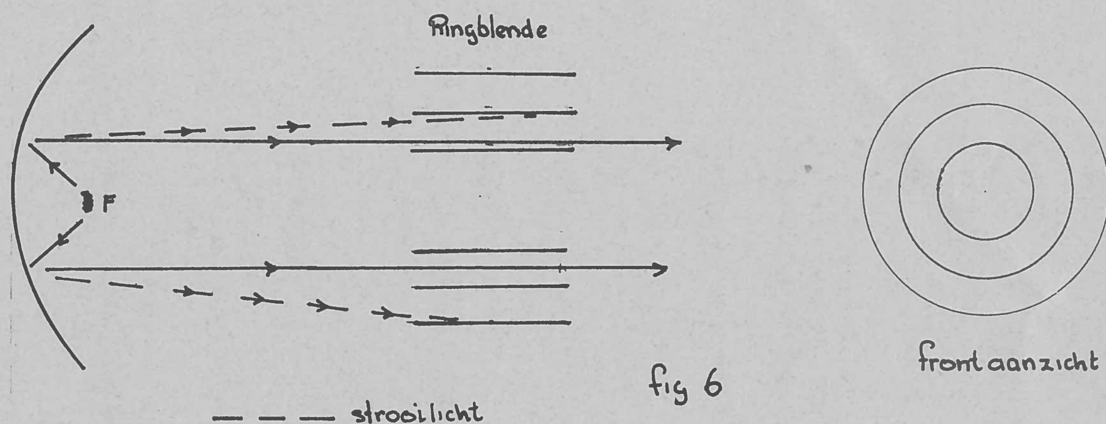

fig 4b

Om aan b te voldoen word gebruik gemaakt van een zogenaamde kogel-spiegel, welke onder 2 wordt besproken. Deze spiegel is direct in de glaswand van de lamp aangebracht. (fig.5)

fig 5 Lamp met "kopspiegel"

Het is duidelijk dat hierdoor de naarvoren uitgestraalde licht-stralen worden weerkaatst en pas via de parabolische reflector kunnen uittreden.

Om aan c te voldoen wordt over het algemeen gebruik gemaakt van een "ringblende" (abblenden=afschermen) zodat alleen de parallele bundel kan uittreden. (fig.6)

Hiermee is de Paraboolspiegelschijnwerper een feit,
Deze schijnwerper heeft nog de mogelijkheid om de lamp over een gering berijk heen en weer te schuiven, om de lichtvlek sterker of minder sterk te bundelen. Bij minder sterk bundelen wordt de lamp verder in de spiegel gebracht, dat hierbij een zgn "zwart gat" in het midden van de geprojecteerde lichtvlek verschijnt, is na bestudering van fig.2 en 3 niet moeilijk in te zien.
Om de egaliteit wat te verbeteren wordt dan ook meestal gebruik gemaakt van een "diffusor", ook wel "frostglas" genoemd welke tussen spiegel en ringblende wordt geplaatst.

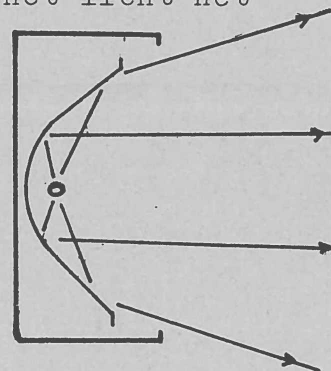
Kenmerkende eigenschappen van de Paraboolspiegelschijnwerper :

a Maakt gebruik van laagspannings lampen en wordt daarom ook veel "laagspanningsschijnwerper" genoemd.
b Heeft geen lenzen.
c Brengt een smalle bundel zeer wit licht met zeer hoge intensiteit waarbij door het speciale spectrum van de laagspanningslamp gereflecteerde kleuren veel "briljanter" overkomen dan met normale lampen.

Helaas is het een feit dat dit type schijnwerper in Belgie vrijwel niet gebruikt wordt, terwijl onze oosterburen er veelvuldig gebruik van maken, en terecht! De enig bekende toepassing hier ten lande is het lichtgordijn, ook wel Svoboda licht genoemd, waarbij een serie armaturen aangeschakeld, voor een "streep" licht zorgen van hoge intensiteit, welke door inwerking van de altijd aanwezige stofdeeltjes de indruk geven van een gordijn van licht; met een afschijding van datgene wat zich achter deze "lichtstreep" bevindt.

De paraboolspiegel wordt ook toegepast bij vlakbelichtingsarmaturen in combinatie met de staafhalogeenlamp. Het grote verschil met de eerder besproken paraboolspiegel is dat bij dit type armaturen de spiegel meestal "genopt" wordt, d.w.z. voorzien van vele kleine heuveltjes om een diffuse reflectie te verkrijgen welke noodzakelijk is om een egale belichting te bekomen van het aangestraalde vlak. De vorm van de spiegel en de positie van de lamp hierin bepalen de uiteindelijke openingshoek. (fig.7) (hoek waarmee het licht het armatuur verlaat)

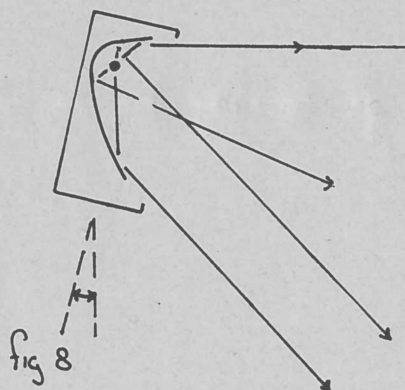
fig 7

Ook ander typen reflectoren worden toegepast voor dit type armatuur. Zoals de ellippspiegel en de kogelvormige spiegel, welke hierna worden besproken.

Dit vlakbelichtings armatuur vindt vele toepassingen in het huidige theater, zo dient het als vervanging voor de inmiddels verouderde hersen, maar ook als orkest verlichting, totaal belichting (vooral met kleurwerking) en onder bepaalde omstandigheden als cyclorama belichting. (Horizon belichting)

In het bijzonder voor de hogere cyclorama's (tot ca. 8 meter) is een speciaal vlakbelichtingsarmatuur ontworpen waarbij de lamp ondergebracht is in het parabolische gedeelte dat geleidelijk overgaat in een andere kromming. (fig.8)

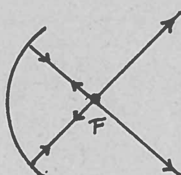

Dit armatuur, dat gemiddeld op ca.3 meter afstand van de aan te lichten horizon, aan de bovenzijde, wordt opgehangen, heeft de eigenschap om z'n lichtintensiteit meer te concentreren naarmate we in het onderste gedeelte van de openingshoek komen.(het parabolische gedeelte van de spiegel werkt hier optimaal)
Het licht naar beneden uitgestraald wordt dus steeds hoger van intensiteit. Dit is ook noodzakelijk om de horizon aan de onderzijde even "sterk" te kunnen belichten als aan de bovenzijde, immers de lichtsterkte neemt kwadratisch af met de afstand.
Met dit type armatuur kunnen we een zeer egale aanlichting van boven tot onderen verkrijgen.

2 De Kogelspiegel

Deze spiegel wordt in de hedendaagse armaturen zeer veel toegepast als onderdeel van een optisch systeem met lenzen (alhoewel ook bij vlakbelichtingsarmaturen). We zullen hier de meest gebruikte toepassing bespreken, nl. het verzamelen van het naar achteren uitgestraalde licht door het reflecteren precies in de zelfde richting (de richting van oorsprong. fig.9)

fig 9

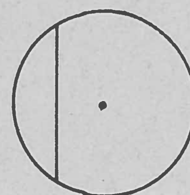

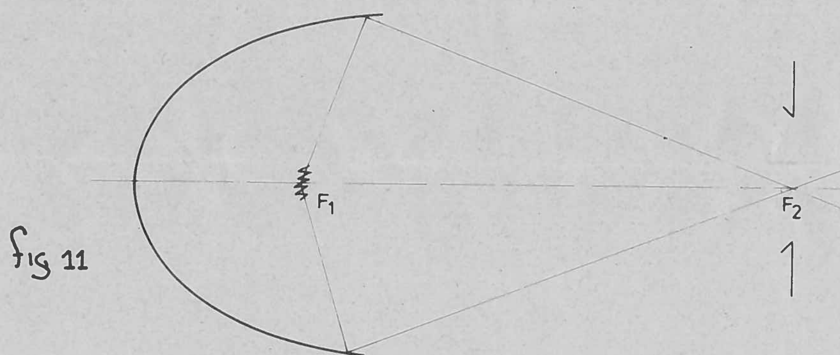
fig 10

Het zal duidelijk zijn dat de kogelspiegel in feite een segment is van een bol en dat het brandpunt F het middelpunt van deze bol is (fig.10). Door nu het fillament van de lamp in het brandpunt te plaatsen zal het naar achteren gestraalde licht terug op het fillament en naar voren gebracht worden.
Een nadeel van dit principe is dat niet alleen het licht wordt teruggestraald, maar ook de uitgestraalde hitte, zodat zowel fillament als glaskolf een extra thermische belasting te verduren krijgen. Tevens werkt het principe alleen maar optimaal mits een volledig schone en juist gejusteerde spiegel.

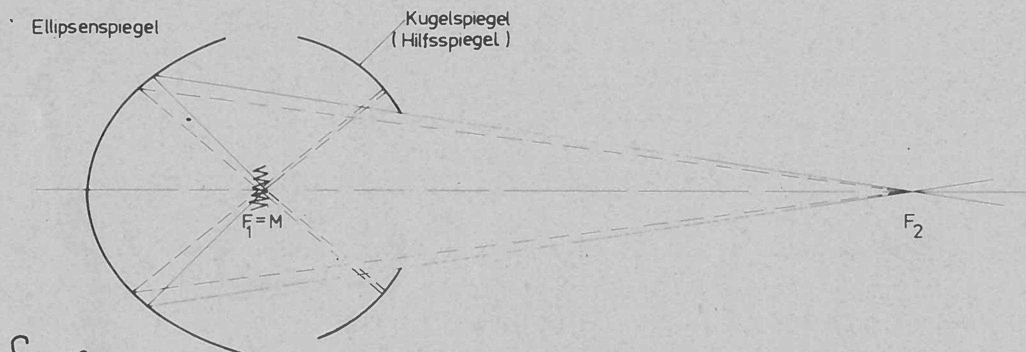
Vooral omdat deze laatste twee faktoren in de praktijk niet altijd aangehouden werden, meestal uit tijdsgebrek van de technici, wat als gevolg had een verslechterd rendement van het optische systeem of in ergere gevallen een dubbele lichtvlèk (!),is een halogeen lamp ontwikkeld met een inwendig spiegeltje van wolfram, welke de functie van de kogelspiegel overneemt, al heeft het niet geheel de vorm hiervan; Het naar achteren gestraalde licht wordt onmiddellijk teruggekaatst. Het blijkt nu dat het rendement van deze lamp ca. 5 tot 10% lager ligt dan de combinatie lamp-kogelspiegel. Dit geldt echter alleen indien deze optimaal afgesteld zijn en de spiegel hoogglanzend (dus volledig schoon) is. Daar, zoals ik reéds zei, dit meestal niet het geval is, heeft deze lamp in de praktijk het voordeel van konstant hoog lichtniveau en worden de onderhoud werkzaamheden minder. Het is dan ook begrijpelijk dat steeds meer fabrikanten dit lamp type standaard gaan toepassen en de kogel spiegel weglaten.
Uitsluitend daar waar het uiterste aan rendement verwacht wordt behoudt de kogel spiegel z'n toepassing, zoals projectoren, volgschijnwerpers volgens het condensor principe enz. We komen hierop nog terug bij de bespreking van de lensschijnwerpers.

3 <u>De Ellipsspiegel</u>

Hier had als toevoeging kunnen staan, "de geprezene" of "de verguisde" want beide is van toepassing.
Bekijken we de tekening (fig.11)

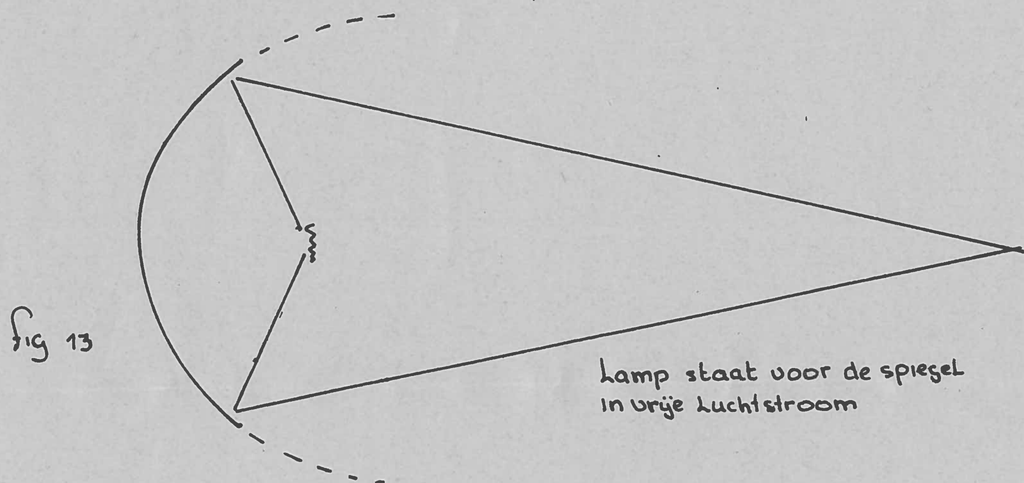

We zien onmiddelijk dat dit type spiegel <u>twee</u> brandpunten heeft, F1 en F2.
Het is dus mogelijk om in punt F1 uitgezonden lichtstralen te verzamelen in punt F2.
Tevens kan men, in combinatie met een kogelspiegel, het grootste gedeelte van het uitgezonden licht in één richting brengen (fig.12)

Hierdoor is het mogelijk om het rendement van het optische systeem enorm te verhogen. Ziehier de "geprezene"

Maar, het nadeel had U natuurlijk al gezien, de lamp is grotendeels "opgesloten" in de spiegel zodat van een goede natuurlijke koeling geen sprake meer is! Ziedaar de "verguisde".
Verschillende "noodmaatregelen" zijn mogelijk, gaten in de ellips spiegel snijden (dààg rendement) ventilator monteren (hinderlijk geruis) enz. Het is niet voor niets dat sommige met dit spiegel type uitgeruste, armaturen als "lampenvreters" bekend staan.
Er zijn andere, goede oplossingen mogelijk, zoals alleen het achterste segment van de ellips plaatsen, echter hierdoor wordt de behuizing aanzienlijk groter (fig.13)

Terwijl nooit het gehele optimale rendement verkregen wordt.

Een ding staat als een paal boven water; met dit optische systeem kunnen, en zijn in de praktijk uitzonderlijke lichtwaarden bereikt, in het bijzonder bij profielschijnwerpers.
Geen enkel ander optisch systeem biedt deze optische voordelen.
We gaan hiernog uitgebreid op in bij de bespreking van de lensschijnwerpers.

(wordt vervolgd)

Herman Fresen

KNS
McNUET
KNS
MOEDER
COURAGE
KNS
KNS
KNS
VRIJDAG
olifant
man
PEER GYNT

Flashlight
The Greatest in Lighting
The Greatest in Lighting

